

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
The Curriculum Evaluation on Doctor of Buddhist Educational
Administration, Department of Educational Administration,
Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

สมศักดิ์ บุญปู^๑
พีรวัฒน์ ชัยสุข^๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสอบถามโดยอาศัยรูปแบบ CIPPIEST Model โดยการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง ๗ ด้าน มีความเหมาะสมในระดับมาก

๒. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ รายวิชามีความซ้ำซ้อนกัน ควรมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามพื้นฐานความรู้ความสามารถ และขาดการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการพัฒนางานของตนเองและหน่วยงาน

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

^๑รองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (boonpoo999@hotmail.com)

^๒คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (pchaisuk@gmail.com)

Abstract

This study aimed to evaluate the curriculum of Doctor of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The data were collected from documents, interview and inquiry based on CIPPIEST Model. The data were analyzed by mean (X), standard deviation (S.D.) and content analysis. The results showed that:

1. The suitability and relevancy of the course in 7 aspects were at a high level.
2. The recommendations and suggestions for improvement; redundancy of the course subjects should be adjusted, students should be grouped according to their knowledge and skills, and the knowledge obtained from the study should be implemented in self-development and organization development.

Keywords: Curriculum Evaluation, Doctor of Buddhist Educational Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการในด้านต่างๆ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือชี้้นำในการพัฒนาคนในชาติให้มีความเจริญทางด้านความคิดสติปัญญาเพื่อให้ก้าวทันความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม สิ่ง que สำเร็จการศึกษาได้รับคือ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณสมบัติต่างๆ ครบถ้วนตามที่หลักสูตรต้องการและตามความคาดหวังของสังคม องค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพคือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา (Beauchamp 1981: 28) หลักสูตรที่มีคุณภาพเมื่อนำไปใช้ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นปัจจุบัน การประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ นั้นเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนที่ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และการปฏิบัติการที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรมีเกณฑ์ระบุว่า ควรมีการประเมินหลักสูตรในทุกๆ หนึ่งรอบการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลัก คือ การผลิตบัณฑิตโดยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่างๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ในส่วนปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างอิสระรวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ และเพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๔๗ ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา ๔๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ

ภายนอก ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQF : HEEd) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิต รวมทั้งใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ [Online])

มหาวิทยาลัยจึงต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่ระดับสากล รูปแบบการประเมินคุณภาพมุ่งเน้นไปที่การควบคุมคุณภาพในองค์ประกอบที่จะมีผลต่อคุณภาพของบัณฑิต (วันชัย ศิริชนะ, ๒๕๔๐: ๑๖) และองค์ประกอบของคุณภาพที่สำคัญยิ่งคือ หลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดทิศทางและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิต ตามที่มุ่งหวังไว้เมื่อเปิดดำเนินการหลักสูตร และหลักสูตรที่สร้างขึ้นแล้วนั้นมีความจำเป็นต้องพัฒนาต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อใช้หลักสูตรไปไ้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมิน (วิชัย วงษ์ใหญ่, ๒๕๓๗: ๒๑๗) การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตร เพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

เป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก ๕ ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก ๕ ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ๒๕๔๘: ๑๗ และมาเรียมนิลพันธุ์ ๒๕๕๓: ๓๑) เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

จากการเปิดสอนหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดหลักสูตรจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา ๔ ปี ยังไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เห็นสมควรดำเนินการประเมินหลักสูตรดังกล่าว เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้มาตรฐานตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้

๒. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรโดยพิจารณาข้อมูลที่จะนำมาประเมิน ๘ ด้าน คือ

๑. การประเมินบริบท(Context Evaluation) หมายถึง การประเมินความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริง ความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและหน่วยงาน โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาที่เปิดสอน และการยอมรับของหน่วยงานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

๒. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หมายถึง การประเมินความเหมาะสมของคุณวุฒิ ผลงานของอาจารย์ผู้สอน/ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ คุณสมบัติของผู้เรียน การสอบคัดเลือก วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และปัจจัยนำเข้าอื่นๆ โดยรวม

๓. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง การประเมินแนวการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตร พฤติกรรมของผู้สอน พฤติกรรมของผู้เรียน ด้านการบริการวิชาการ วิชาการ

๔. การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง การประเมินความรู้ความสามารถของบัณฑิต คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร การประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของหัวหน้างาน/นายจ้างต่อผู้สำเร็จการศึกษา

๕. การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตภายหลังจากจบการศึกษา เช่น การผลิตงานวิจัย/ผลงานทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา การ

เป็นที่ยอมรับจากชุมชน/หน่วยงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและภายนอก

๖. การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดกับตัวบัณฑิตโดยตรงหลังจบการศึกษา ได้แก่ ความมั่นใจในองค์ความรู้ที่มีอยู่ และความเชี่ยวชาญ ประสิทธิภาพด้านวิชาการ การจัดการ การสร้างความสัมพันธ์ การดำเนินงานที่คุ้มค่า และประสิทธิภาพในการริเริ่มสร้างสรรค์

๗. การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) หมายถึง การประเมินความรู้ ความสามารถของบัณฑิต ในการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้พัฒนางานหรือเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปสู่การทำงานหรือพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ

๘. การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) หมายถึง การประเมินผลที่เกิดกับบัณฑิต ในการถ่ายทอดความรู้ การขยายองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่น การต่อยอดจากแนวคิดการทำวิทยานิพนธ์ การปรับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ๑) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา ๒๕๕๗-๒๕๕๘ รวมจำนวน ๒๖ รูป/คน ๒). นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๑๕๖ รูป/คน ๓) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน ๒๓ รูป/คน ๔) อาจารย์ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ จำนวน

๑๘ รูป/คน และ ๕) คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๙ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน ๕ ชุด ดังนี้

ชุดที่ ๑ สำหรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพ อายุ และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดความรู้ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ (Five Rating Scales) และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ชุดที่ ๒ สำหรับนิสิต เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพ อายุและนิสิตรุ่นที่ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นคำถามในประเด็น ๔ ประเด็น คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ (Five Rating Scales) และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ชุดที่ ๓ สำหรับผู้ใช้บัณฑิต เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นที่มีต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นคำถามในประเด็นเกี่ยวกับ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผลด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดความรู้ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ (Five Rating Scales) และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ชุดที่ ๔ สำหรับอาจารย์ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพ อายุและประสบการณ์ในการสอน และกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นคำถามในประเด็นเกี่ยวกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๕ ระดับ (Five Rating Scales) และตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ชุดที่ ๕ สำหรับคณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชาในหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ สถานภาพ อายุและบทบาทในหลักสูตร ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชาในหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อคำถามเป็นแบบเหมาะสมและควรปรับปรุง และตอนที่

๓ ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่หลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

๑. ศึกษารูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ของ Danial L. Stufflebeam และหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเพื่อกำหนดโครงสร้างการประเมิน

๒. สร้างข้อคำถามตามโครงสร้างการประเมิน ตามรูปแบบเครื่องมือการวิจัย

๓ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของข้อคำถาม การใช้ภาษาและรูปแบบของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ และคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่กับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่วงโยงความรู้

เห็นว่าสอดคล้อง ให้คะแนน +๑

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน ๐

เห็นว่าไม่สอดคล้อง ให้คะแนน -๑

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ ต้องมีค่ามากกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, ๒๕๔๐ : ๑๑๗)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

$$\sum R$$

หมายถึง ผลรวมของ

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
หลังจากนั้นนำมาคัดเลือกข้อคำถาม
ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ
๐.๕ โดยผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงตาม
เนื้อหา มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ ๑.๐๐ และใน
บางข้อมีการปรับข้อคำถามเพื่อให้ง่ายต่อความ
เข้าใจ

๔. ได้แบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

๑. คณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือ
จากผู้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะ
คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำ
หลักสูตร ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน นักศึกษาที่กำลัง
ศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิต
และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อขออนุญาตหมายกำหนดเวลาการ
สัมภาษณ์ หรือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

๒. คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก
กลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมจำนวนที่กำหนด ร้อยละ
๑๐๐

๓. จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลจาก
แบบสอบถามความคิดเห็นด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ย
ที่ได้จากการคำนวณไปเทียบกับเกณฑ์ในการ
ประเมินที่ได้กำหนดไว้ โดยกำหนดเกณฑ์การ
วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ มาเรียม นิล
พันธุ์ (๒๕๕๓ :๑๙๖)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๐ -๕.๐๐
หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและ
สอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ -๔.๔๙
หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและ
สอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ -๓.๔๙
หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและ
สอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ -๒.๔๙
หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและ
สอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ -๑.๔๙
หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมและ
สอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

๒. วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิด
และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยได้นำมา
จัดหมวดหมู่และลำดับของคำตอบเพื่อนำไป
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ
นำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตร
ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัยในครั้งนี้นำสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ผลการประเมินหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย โดยภาพรวม พบว่า บัณฑิต
นิสิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบ
วิทยานิพนธ์ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์
ประจำหลักสูตร ผู้บริหารมหาวิทยาลัยผู้บริหาร
คณะ และผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม
อยู่ในระดับมาก

๒. ผลการประเมินด้านบริบท ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาเสริมสมรรถภาพ หมวดวิชาบังคับแกน และหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชา มีความเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

๓. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า ส่วนมากหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีห้องปฏิบัติการเชื่อมต่อ Internet ห้องทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้

๔. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตได้รับทราบจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลที่ชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตามความรู้ความสามารถและคุณวุฒิ

๕. ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บัณฑิตเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บัณฑิตสามารถออกแบบและดำเนินการโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ และบัณฑิต มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน

๖. ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสม

อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานต่างๆ ในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยงานมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน ได้อย่างเหมาะสม

๗. ผลการประเมินด้านประสิทธิผล ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผลจากการศึกษา ส่งผลให้ท่านมีความมั่นใจและสามารถพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะด้านหลักสูตรและการสอนได้และประสิทธิภาพด้านวิชาการภายในหน่วยงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีความคิดเห็นในทางบวกต่อประสิทธิภาพของลักษณะที่ดุขภูบัณฑิตจบการศึกษา

๘. ผลการประเมินด้านความยั่งยืน ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการพัฒนางานของตนเองและหน่วยงานได้อย่างดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับหลักสูตร

๙. ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านได้รับเชิญเป็นวิทยากรด้านหลักสูตรการสอน และการนิเทศ และการปรับปรุงและการนำไปใช้ เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีใหม่ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การปรับความรู้ให้เหมาะกับองค์กรภายใน

อภิปรายผล

ผลจากการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากความคิดเห็นของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นิสิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑. ผลการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีการวางแผนการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสม มีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ประกอบกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วน กล่าวคือ เนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตรและการสอน กระบวนการวิจัย การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๕๔ : ๑๖-๒๐) และไทเลอร์ (1969:37) ที่กล่าวถึง การออกแบบหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น ต้องพิจารณาสิ่งที่มากำหนดหลักสูตร ทั้งนี้รวมถึงด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ผลการประเมิน พบว่าระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพ และด้านความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาได้ผ่านกระบวนการศึกษาที่เข้มข้นจากอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ โดยตรงประกอบกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งบัณฑิตได้รับคำปรึกษาจากคณะกรรมการ

ตรวจสอบวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้บัณฑิต มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดความมั่นใจ นำไปสู่การพัฒนางานและต่อยอดองค์ความรู้ต่างๆ ในหน่วยงาน ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (TQF) ในระดับปริญญาเอกด้านคุณภาพของบัณฑิต และเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) องค์ประกอบที่ ๒ การผลิตบัณฑิต

๒. ผลการประเมินหลักสูตรด้านบริบท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดย โครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาเสริมสมรรถภาพ หมวดวิชาบังคับแกน และหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชา มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการผู้ร่างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพด้านการพัฒนาการศึกษาแนวโน้มการศึกษา และความต้องการของสังคมส่งผลให้สามารถนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่ง ปรีนธ์ (Print, ๑๙๙๓:๓๒) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีนั้นควรมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชาติ สอดคล้องกับวัฒนธรรม และต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ต้องเน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามหลายด้าน นอกจากนี้ผลการประเมินพบว่า โครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร มีจำนวนหน่วยกิตมากเกินไป และบางรายวิชามีเนื้อหาซ้ำซ้อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดเนื้อหาวิชาต้องการพัฒนานักศึกษาให้เกิดความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษา ไป

พร้อมกับทักษะด้านภาษา เทคโนโลยี และการวิจัย จึงทำให้จำนวนรายวิชามากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ผลจากการวิจัยที่ได้จากผู้ที่เกี่ยวข้องเสนอแนะให้ลดจำนวนหน่วยกิตลง

๓. ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุดคือ มีห้องปฏิบัติการจุดเชื่อมต่อ Internet ห้องทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งนี้ผลจากการประเมินด้านปัจจัยนำเข้ายังพบว่า บัณฑิตและนักศึกษา ต้องการให้มีระบบบริการนักศึกษาด้านเทคโนโลยีการสืบค้น และควรมีการจัดห้องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน และการมีใจบริการ ควรมีห้องเรียนเฉพาะสำหรับนักศึกษาใช้สืบค้น และควรมีป้ายประกาศหรือกำหนดจุด Center เพื่อให้ทุกคนรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ทันเหตุการณ์

๔. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นิสิตได้รับทราบจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลที่ชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และมีประสบการณ์ในการสอน จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนการควบคุมงานวิทยานิพนธ์ มีความตั้งใจและอุทิศตนให้การสอน เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนและงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (๒๕๕๔ : ๒๖) กล่าวว่า บทบาทของผู้สอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรคือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ คือ มี

ความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีความจริงใจ มีความเข้าใจ มีการยอมรับ มีไหวพริบ และมีทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (๒๕๓๐: ๑๕) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะส่งผลสำเร็จต่อการใช้หลักสูตร และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้สอน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รู้เนื้อหาที่สอน และรู้จักความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ผลการประเมินพบว่า การบริการด้านธุรการ การยื่นคำร้องลงทะเบียนต่าง ๆ มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เวลาการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และเวลาของนักศึกษาไม่ตรงกัน เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ แต่เจ้าหน้าที่ทำงานในวันจันทร์ถึงศุกร์ แม้จะมีการเปิดให้บริการในวันเสาร์และอาทิตย์แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้มาทำงานทุกวัน ทำให้การติดต่อด้านธุรการ ด้านเอกสารวิชาการต่างๆ ลำบาก

๕. ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อย พบว่า บัณฑิตเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้ได้ศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของการบริหารการศึกษามากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา วังนอมศักดิ์ (๒๕๕๓: ๑๓๙) ที่พบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

มาก ซึ่งผลการประเมินด้านผลผลิตชี้ให้เห็นว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ (TQF) ด้านคุณภาพของบัณฑิตที่จะต้อง มีมาตรฐานตามผลการเรียนรู้ ๕ ด้าน คือ ด้าน คุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ด้าน ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ

๖. ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่า บัณฑิต ได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการ ดำเนินงานต่าง ๆ ในหน่วยงานและนอก หน่วยงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในงานของตนเอง ประกอบกับความรู้ที่ได้รับ จากการศึกษาซึ่งมี ประโยชน์ และเปิดกว้างในเนื้อหาองค์ความรู้ ต่างๆ ส่งผลให้บัณฑิตได้นำองค์ความรู้ที่ได้จาก การศึกษาไปพัฒนางานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงานได้รับ ประโยชน์โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพรธน์ พัฒนพานิชย์ และทัศนาศ แสงวงศ์ (๒๕๕๕ : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา พบว่า ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตมีการนำความรู้ไปใช้โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งด้านการนำความรู้ไปใช้ในการ ทำงานหลังสำเร็จการศึกษา และการพัฒนา ตนเองหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งผลการประเมิน หลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ตามองค์ประกอบ ที่ ๒ การผลิตบัณฑิต ของ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) หรือสมศ.

๗. ผลการประเมินด้านประสิทธิผล พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลจากการศึกษา ส่งผลให้ท่านมีความ มั่นใจและสามารถพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะ ด้านการบริหารการศึกษาได้ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ว่า บัณฑิตส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการ ทำงาน ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ระยะเวลาและระดับการศึกษาส่งผลให้ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถประยุกต์ ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาสู่การปฏิบัติงานของ ตนเองประกอบกับการการบริหารการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้พัฒนาหลักสูตร เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความสามารถ และนำไปใช้ ในการพัฒนาวิชาชีพได้ตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ จากอบส์ (Jacobs, 2010:171-173) ที่กล่าวถึงหลักสูตรในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนโดย ประเด็นที่สำคัญ คือ ความยั่งยืนของความรู้ที่ ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ หลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับ รายวิชาบังคับ รายวิชาเอกที่ต้องส่งเสริมทั้ง ความรู้และทักษะไปพร้อมกัน และจิตสาธารณะ (Habits of Mind) นอกจากนี้การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่าง บัณฑิตด้วยกันส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการ ดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริม ศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (๒๕๕๘: บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณภาพในการปฏิบัติงานและ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับดี มาก ประเด็นที่น่าสนใจคือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุดประสิทธิภาพด้านการจัดการของหน่วยงาน

ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาควรมีความสามารถหรือทักษะในการจัดการ/การบริหาร ควบคู่กับความสามารถด้านวิชาการ

๘. ผลการประเมินด้านความยั่งยืน ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตให้เป็นนักบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ทั้งนี้ โดยใช้วิธีการสอนหลากหลายวิธี เช่น การบรรยาย การอภิปราย ค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติงานจริงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาและจากหน่วยงาน/สถาบันที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะทาง อีกทั้ง นิสิตเองมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับอาจารย์กับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้อย่างแท้จริง เป็นผลให้ผู้ใช้นิสิตเห็นว่าหลักสูตรนี้สามารถพัฒนาบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน/องค์กร ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพเป็นทักษะหนึ่งที่ เบอร์นี และ ชาร์ล (Bernie & Charles 2009 : 73) ได้ระบุไว้ว่าเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

๙. ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อย่อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปรับความรู้ให้เหมาะสมกับองค์กรภายใน ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาในระดับปริญญาเอกเป็นการศึกษาที่ต้องมีการประยุกต์ความรู้ต่างๆ รอบตัว มีระบบการคิดที่เป็นกระบวนการขั้นตอนและเป็นระบบ ตลอดจนการมีกระบวนการทัศน์ใหม่ที่กว้างไกล ซึ่งอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนี้ได้ส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะและความสามารถดังกล่าว โดยการสอดแทรกเข้ากับรายวิชาที่สอน จึงส่งผลให้นิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติใช้และเปลี่ยนแปลงประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการของหน่วยงาน/ชุมชน ได้อย่างเหมาะสมตลอดจนการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (Bernie & Charles, 2009 : 76-77) ที่ควรส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ๗ ทักษะ ซึ่งรวมถึงทักษะด้านอาชีพและเข้าใจในตนเองที่ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการประยุกต์ปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามบริบทเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้

ผลจากการวิจัยการประเมินหลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

๑) ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบทบางรายวิชาเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น ควรบูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงเป็นรายวิชาเดียวกัน และควรมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามพื้นฐานความรู้ความสามารถ สำหรับการศึกษาใน

บางรายวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ และ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เป็นต้น

๒) ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลกระทบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยพบว่า ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต และดำเนินงานของหน่วยงานได้รับผลประโยชน์ ตรงตามที่คาดหวัง ดังนั้นคณะกรรมการบริหาร หลักสูตร ภาควิชา คณะครุศาสตร์ควรเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาให้อยู่ในสภาพใช้งานอยู่เสมอ

๓) ผลการวิจัยพบว่า ด้านความยั่งยืน ขาดการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการพัฒนางานของตนเองและหน่วยงาน ทั้งนี้ควรมีการนำความรู้ที่เป็นผลงานของบัณฑิต มาใช้ให้เกิดประโยชน์

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการประเมินหลักสูตรพุทธ ศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร

การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำแนกตามส่วนงาน

๒) ควรมีการประเมินหลักสูตรพุทธ ศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยกำหนดขอบเขตการ ประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา (TQF) และคุณภาพบัณฑิต ระดับปริญญาเอก ตามเกณฑ์การประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (สมศ.)

๓) ควรมีการประเมินหลักสูตรพุทธ ศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในลักษณะของการวิพากษ์ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต มาให้ ข้อคิดเห็น และการเก็บรวบรวมข้อมูลควรมีการ รวบรวมข้อมูลทางระบบออนไลน์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒. [Online], accessed 20 October 2016. Available from <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
- กาญจนา คุณารักษ์. **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร , ๒๕๔๐.
- _____. **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร , ๒๕๔๓.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: อลิ้นเพลส , ๒๕๓๙.
- ชาญชัย อาจิณสมภาร. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ , ๒๕๔๑.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย, ๒๕๔๔.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. “การพัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตร: การประยุกต์ใช้การประเมิน อภิमान” **ปริญญานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น , ๒๕๔๑.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓. [Online], accessed 14 November 2016. Available from http://www.educ.su.ac.th/images/stories/Download_document/quality_assurance/manual_sar_2553_nov.pdf
- Stufflebeam, Daniel L. **Evaluation Model**. San Francisco: Jossey-Bass, 2001.
- _____. “The CIPP model for evaluation.” In *The international handbook of educational*.
- Stufflebeam , Daniel L.et al. **Education Evaluation and Decision Making**. Itasca, Illinois :Peacock Publisher , 1971